

Tren I. (Wszystki płacze, wszystki łzy Heraklitowe)

JAN KOCHANOWSKI

TRENY

Tren I. (Wszystki płacze, wszyscy łzy Heraklitowe...)¹

Wszystki² płacze, wszyscy łzy Heraklitowe³
I lamenty, i skargi Symonidowe⁴,
Wszystki troski na świecie, wszyscy wzdychania
I żale, i frasunki⁵, i rąk łamana,
Wszystki a wszyscy zaraz⁶ w dom się mój noście⁷,
A mnie płakać mej wdzięcznej⁸ dziewczki⁹ pomoście¹⁰,
Z którą mię niepobożna¹¹ śmierć rozdzieliła
I wszystkich moich pociech¹² nagle zbawiła¹³.
Tak więc smok¹⁴, upatrzwszy gniazdo kryjome¹⁵,
Słowiczki liche zbiera¹⁶, a swe łakome
Gardło pasie¹⁷; tym czasem matka szczebiece¹⁸
Uboga¹⁹, a na zbójcę co raz się miece²⁰.
Próżno²¹, bo i na samą okrutnik zmierza²²,
A ta nieboga²³ ledwe²⁴ umyka pierza²⁵.
«Próżno płakać» — podobno drudzy rzeczcie.
Cóż, prze Bóg żywy²⁶, nie jest próżno na świecie?
Wszystko próżno; macamy, gdzie miękcej w rzeczy,

¹W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w *Trenach* jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

²wszystki (starop.) — wszystkie. [przypis redakcyjny]

³łzy Heraklitowe — Heraklit z Efezu (ok. 540–480 r. p.n.e.), filozof gr., w swoich dziełach często rozpaczał nad ludzkim losem. [przypis redakcyjny]

⁴lamenty (...) Simonidowe — Simonides z Keos (ok. 556–468 r. p.n.e.), poeta gr., autor wielu utworów lamentacyjnych. [przypis redakcyjny]

⁵frasunk a. frasunek (starop.) — zgrzyzota, smutek, strapienie. [przypis redakcyjny]

⁶zaraz (starop.) — razem. [przypis redakcyjny]

⁷w dom się mój noście — zmierzajcie, przybywajcie do mojego domu. [przypis redakcyjny]

⁸wdzięczny* (starop.) — miły, przyjemny. [przypis redakcyjny]

⁹płakać dziewczki — oplakiwać dziewczkę. [przypis redakcyjny]

¹⁰pomoście — pomóżcie (zob. rym: „noście — pomoście”). [przypis redakcyjny]

¹¹niepobożny* (starop.) — postępujący źle, nie „po Bożemu”, bezbożny. [przypis redakcyjny]

¹²pociecha (daw.) — radość i nadzieja; pocieszenie. [przypis redakcyjny]

¹³zbawić* (starop.) — pozbawić. [przypis redakcyjny]

¹⁴smok — potwór, wąż. [przypis redakcyjny]

¹⁵kryjomy (starop.) — ukryty (dziś mówi się jeszcze *po kryjomu*, czyli: skrycie). [przypis redakcyjny]

¹⁶zbierać — tu w znaczeniu: „wybierać” (z gniazda). [przypis redakcyjny]

¹⁷gardło pasie — napelnia gardło (dziś mówi się: pasie brzuch). [przypis redakcyjny]

¹⁸szczebiece (forma starop.) — szczebioce, szczebiota. [przypis redakcyjny]

¹⁹ubogi* (starop.) — nieszczęśliwy. [przypis redakcyjny]

²⁰miece się (forma starop.) — miota się, rzuca się. [przypis redakcyjny]

²¹próżno (starop.) — próżno, na próżno. [przypis redakcyjny]

²²na samą (...) zmierza — zmierza ku (niej) samej. [przypis redakcyjny]

²³nieboga (daw.) — biedaczka, nieszczęsna. [przypis redakcyjny]

²⁴ledwe (starop.) — ledwo, ledwie. [przypis redakcyjny]

²⁵umyka pierza — przez umknięcie ocala pierze, umyka z pierzem, tj. ratuje się. [przypis redakcyjny]

²⁶prze (starop.) — przez; *prze Bóg żywy*: na Boga żywego, przez Boga żywego. [przypis redakcyjny]

A ono²⁷ wszędy²⁸ ciśnie: błąd wiek człowieczy²⁹.
Nie wiem, co lżej³⁰: czy w smutku jawnie żałować³¹,
Czyli sie z przyrodzeniem³² gwałtem³³ mocować³⁴.

²⁷macamy, gdzie miękcej w rzeczy, a ono... — macamy (dotykamy), gdzie rzekomo jest bardziej miękko, a tymczasem... [przypis redakcyjny]

²⁸wszędy (starop.) — wszędzie. [przypis redakcyjny]

²⁹błąd wiek człowieczy — błędzeniem jest życie ludzkie. [przypis redakcyjny]

³⁰co lżej — co lżejsze, co przynosi większą ulgę. [przypis redakcyjny]

³¹żałować (starop.) — cierpieć, boleć, oplakiwać, żalić się. [przypis redakcyjny]

³²przyrodzenie* (daw.) — to, co jest przyrodzone człowiekowi, natura. [przypis redakcyjny]

³³gwałt (daw.) — w wyrażeniu: robić coś gwałtem, czyli siłą, przemocą. [przypis redakcyjny]

³⁴mocować się — walczyć tak, jak walczą z sobą zapaśnicy. [przypis redakcyjny]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3.

Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/treny-tren-i>

Tekst opracowany na podstawie: Jan Kochanowski, *Treny*, Drukarnia Łazarzowa, wyd. 2, Kraków, 1583

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).